అంతర్రాష్ట్ర నదీ జలాల వివాదాలు: భారతదేశంలో జనాభాతో పాటు జల వనరులు అధికంగా ఉన్నాయి, భారతదేశం లో ఉన్న పెద్ద నదులు రెండు కంటే ఎక్కువ రాష్ట్రాలలో ప్రవహిస్తున్నాయి. నీరు నిత్యవసరనికి మరియు వ్యవసాయానికి ప్రధానంగా వినియోగిస్తున్నాము. అంతర్రాష్ట్ర జల వివాదాలు రాష్ట్రాల మధ్య సత్సంభందాలు దెబ్బతీయడం తో పాటు దేశానికి కూడా సవాలుగా, ఆందోళనకరంగా ఉండి, మొత్తంగా దేశ సుస్థిర వృద్ధిని ప్రభావితం చేసి, ఆటంకం కలిగిస్తాయి. జలవనరుల వినియోగంలో జాప్యం, సమాన నీటి పంపకం, నీటి కొరత, వ్యయభారం, జల వివాదాల పరిష్కారం వంటి సమస్యల పరిష్కారానికి ఒక, శాశ్వత పరిష్కారం ఏర్పాటు చేయాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

నదీ జల వనరులపై రాష్ట్రాల మధ్య వివాదాలు తలెత్తినప్పుడు చర్చల ద్వారా వివాదాలు పరిష్కరించుకోలేనప్పుడు కేంద్ర ప్రభుత్వం జలవివాదల ట్రిబ్యునల్ లను ఏర్పాటు చేస్తుంది. ఈ కథనం లో నదీ జలాల వివాదాలు మరియు ట్రిబ్యునల్ల గురించి తెలుసుకోండి.

Adda247 APP

నదీ జలాల పై ఉన్న చట్టాలు

భారతదేశంలో నీరు రాష్ట్ర జాబితాలో ఉన్న అంశం. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తమ భూభాగంలో ప్రవహించే నదీ జలాల పై పూర్తి హక్కు ఉంటుంది. తదనుగుణంగా నీటి ప్రాజెక్టులు, నిర్వహణ పూర్తి బాధ్యత రాష్ట్రానిది. పార్లమెంటులోని ఆర్టికల్ 362 ప్రకారం ఏదైనా అంతర్రాష్ట్ర నదీ పై నీటి వాటాలు మరియు తీర్పు చెప్పే అధికారం పార్లమెంటు కు ఉంది. సవరించిన జలవివాదాల చట్టం 1956 ని 2002 లో తీసుకుని వచ్చారు. ఈ చట్టం లో ముగ్గురు సిట్టింగ్ జడ్జ్ కూడిన ట్రిబ్యునల్ ను కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేస్తుంది. సర్కారియా కమీషన్ యొక్క ప్రధాన సిఫార్సులను చేర్చడానికి దీనిని సవరించారు నీటి వివాదాల ట్రిబ్యునల్‌ను ఏర్పాటు చేయడానికి ఒక సంవత్సరం కాలపరిమితిని సవరించింది మరియు 3 సంవత్సరాల కాలపరిమితిని నిర్ణయించారు. నిర్ణయం కేంద్రప్రభుత్వం అంతర్రాష్ట్ర నదులు, పరీవాహక ప్రాంతాల అభివృద్ధి, నియంత్రణ అధికారం 1968 చట్టంలో పొందుపరిచింది. అంతర్రాష్ట్ర నదీ జలాల సవరణ చట్టం 2019 ని జులై 25 న ప్రవేశపెట్టింది.

రాజ్యాంగ యంత్రాంగాలు

- ఆర్టికల్ 262 ప్రకారం, పార్లమెంట్ రివర్ బోర్డ్ యాక్ట్, 1956ను రూపొందించింది, ఇది రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలతో సంప్రదించి అంతర్-రాష్ట్ర నదులు మరియు నదీ లోయల కోసం బోర్డులను ఏర్పాటు చేయడానికి ప్రభుత్వానికి అధికారం ఇచ్చింది. అయితే ఇప్పటి వరకు బోర్డు ఏర్పాటు జరగలేదు.
- ట్రిబ్యునల్ రాజ్యాంగం కోసం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కేంద్రాన్ని ఆశ్రయిస్తే, సంప్రదింపుల ద్వారా వివాదాన్ని పరిష్కరించేందుకు ప్రయత్నించిన తర్వాత ప్రభుత్వం ట్రిబ్యునల్‌ను ఏర్పాటు చేయవచ్చని పేర్కొంటూ, అంతర్రాష్ట్ర జల వివాద చట్టం, 1956ను పార్లమెంటు రూపొందించింది. ఇది రాష్ట్రాల మధ్య సంప్రదింపుల ద్వారా సమస్యను పరిష్కరించాలని లక్ష్యంగా పెట్టుకుంది మరియు విఫలమైతే, ట్రిబ్యునల్‌ను ఏర్పాటు చేయవచ్చు.

- చట్టం కింద ఉన్న ట్రిబ్యునల్‌ను భారత ప్రధాన న్యాయమూర్తి ఏర్పాటు చేస్తారు మరియు ఇందులో సుప్రీంకోర్టు సిట్టింగ్ జడ్జి మరియు సుప్రీంకోర్టు లేదా హైకోర్టుకు చెందిన ఇతర ఇద్దరు న్యాయమూర్తులు ఉంటారు.
- సర్కారియా కమీషన్ యొక్క ప్రధాన సిఫార్సులను చేర్చడానికి 2002లో అంతర్-రాష్ట్ర జల వివాద చట్టం, 1956 సవరించబడింది, నీటి వివాదాల ట్రిబ్యునల్‌ను ఏర్పాటు చేయడానికి ఒక సంవత్సరం కాలపరిమితిని సవరించింది మరియు 3 సంవత్సరాల కాలపరిమితిని కూడా ఇచ్చింది.

భారతదేశంలో అంతర్-రాష్ట్ర జల వివాదాలు

- భారత సమాఖ్య విధానంలో అంతర్-రాష్ట్ర నీటి వివాదాలు చాలా చర్చనీయాంశం మరియు వివాదాస్పద అంశం. అంతర్రాష్ట్ర జల వివాదాలు దేశంలోని వివిధ రాష్ట్రాల మధ్య సంబంధాలకు ఆటంకం కలిగిస్తోంది.
- వాస్తవాలు మరియు గణాంకాల ప్రకారం, భారతదేశం ప్రపంచ భూభాగంలో 4% మరియు ప్రపంచ జనాభాలో 18% కలిగి ఉంది, కానీ దాని పునరుత్పాదక నీటి వనరులలో 4% మాత్రమే ఉంది.
- భారతదేశంలో అనేక అంతర్-రాష్ట్ర నదీ జలాల వివాదాలు చాలా కాలంగా ఉన్నాయి. దేశంలో నీటి పంపిణీ అసమానంగా ఉండటం మరియు దేశంలో నదుల పంపిణీపై రాష్ట్రాల వివాదాలు అధికంగా ఉన్నాయి.
- భారతదేశంలో అంతర్-రాష్ట్ర జల వివాదాల ఉనికికి అనేక కారణాలు ఉన్నాయి. రాష్ట్రంలో తగినంత నీటి వనరులు లేకపోవడం తీవ్ర ఆందోళన కలిగించే అంశం. మరియు నీటి వనరులు రాష్ట్ర జాబితా కిందకు వస్తాయి వాటిపై అంతర్ రాష్ట్ర నదుల గురించి చట్టాలు చేసే అధికారం పార్లమెంటుకు ఉంది, ఇది అంతిమ అధికారం యొక్క సంఘర్షణను సృష్టిస్తుంది.
- పరిస్థితిని ఎదుర్కోవడానికి, వివిధ అంతర్-రాష్ట్ర జల వివాద ట్రిబ్యునల్‌లు ఏర్పాటు చేశారు. అయినప్పటికీ, వారు సమర్థవంతమైన యంత్రాంగాలను అందించడంలో విఫలమయ్యారు.
- ప్రస్తుతం, అంతర్-రాష్ట్ర జల వివాదాలు అంతర్-రాష్ట్ర జల వివాదాల చట్టం, 1956 ద్వారా నియంత్రించబడుతున్నాయి. ఈ చట్టం ట్రిబ్యునల్ తుది నిర్ణయాన్ని చేస్తూ, నీటి వివాద పరిష్కారానికి ట్రిబ్యునల్ కోసం కేంద్రాన్ని ఆశ్రయించడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలను అనుమతిస్తుంది.

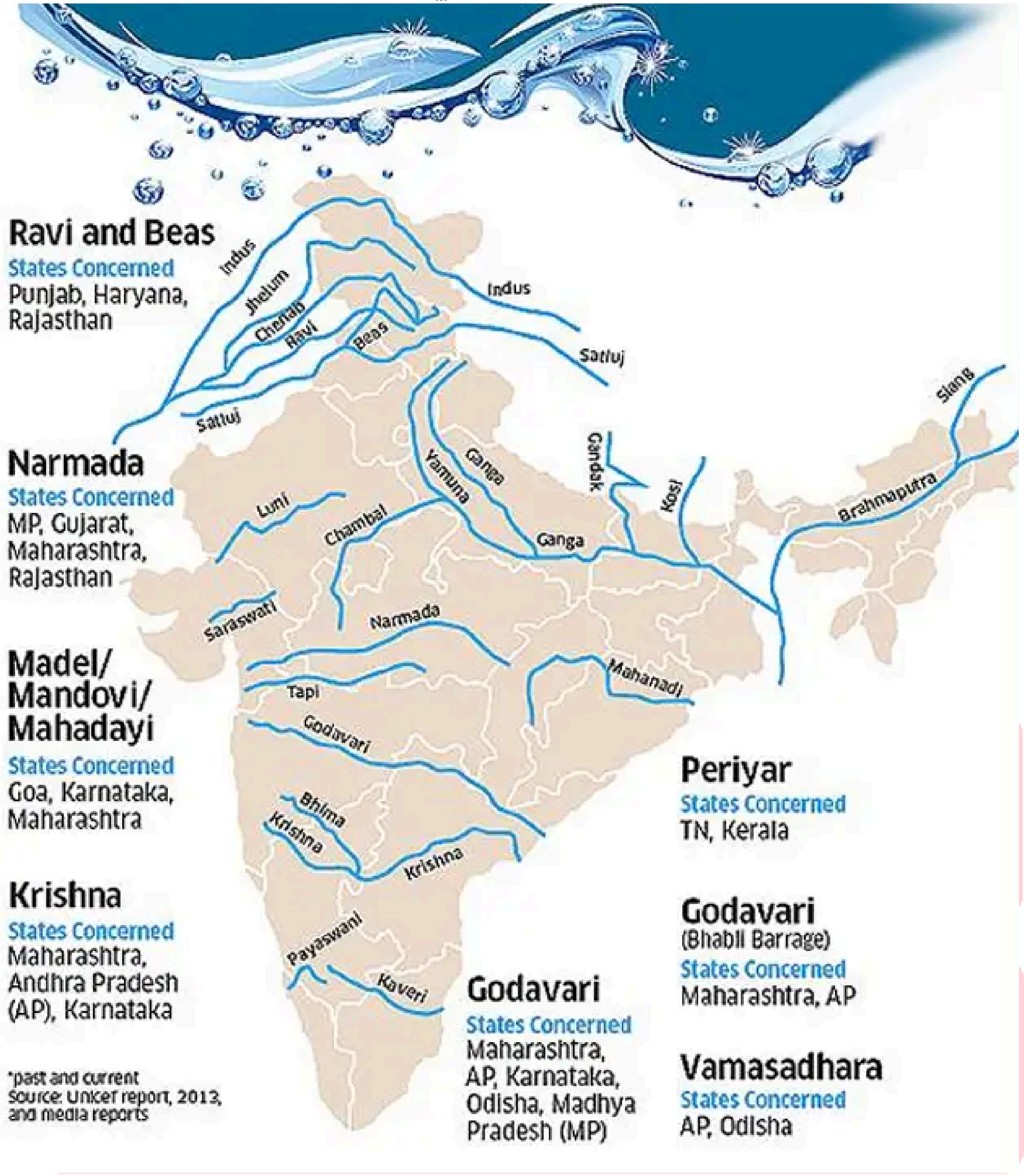

భారతదేశంలో అంతర్రాష్ట్ర జల వివాదాలకు ఉదాహరణలు

- కేరళ, కర్ణాటక, తమిళనాడు, పుదుచ్చేరిల మధ్య కావేరీ జలాల వివాదం 1990 లో ఏర్పాటైంది.
- మహారాష్ట్ర, ఆంధ్రప్రదేశ్, కర్ణాటక, తెలంగాణ రాష్ట్రాల మధ్య కృష్ణా ట్రిబ్యునల్ 1 1969 లో మరియు కృష్ణ ట్రిబ్యునల్ 2ని 2004 లో ఏర్పాటుచేశారు.
- రావి-బియాస్ నదీ జలాల వివాదం పంజాబ్, హర్యానా మధ్య 1986 లో ఏర్పాటు చేశారు.
- మహారాష్ట్ర, ఆంధ్రప్రదేశ్, కర్ణాటక, మధ్యప్రదేశ్, ఒడిశా రాష్ట్రాల మధ్య గోదావరి జలాల వివాదాల ట్రిబ్యునల్ 1969లో ఏర్పాటు చేశారు.
- మధ్యప్రదేశ్, గుజరాత్, మహారాష్ట్ర, రాజస్థాన్ ల మధ్య నర్మదా జల వివాదాల ట్రిబ్యునల్ 1969 లో ఏర్పాటు చేశారు.
- ఒడిశా మరియు ఆంధ్రప్రదేశ్ మధ్య వంశధార జలవివాదాల ట్రిబ్యునల్ని 2010 లో ఏర్పాటు చేశారు.

- ఛత్తీస్గఢ్ మరియు ఒడిశా మధ్య మహానది జలవివాదాల కోసం మహానది జలవివాదాల ట్రిబ్యునల్ 2018 లో ఏర్పాటు చేశారు.
- కర్ణాటక, గోవా, మహారాష్ట్ర మధ్య మహాదాయి జలవివాదాల ట్రిబ్యునల్ ని 2010 లో ఏర్పాటు చేశారు.

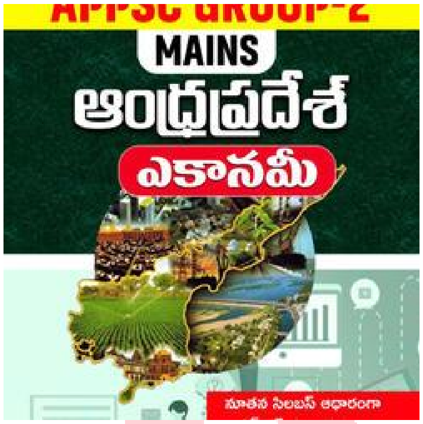

భారతదేశంలో అంతర్-రాష్ట్ర జల వివాదాలకు కారణాలు

- నీటి కొరత మరియు వనరులు తక్కువగా ఉన్న రాష్ట్రాలు తమ న్యాయమైన వాటా కోసం తరచుగా వివాదాలలోకి దిగుతాయి. కర్ణాటక, తమిళనాడు రాష్ట్రాలు తమ ప్రాంతంలో నీటి కొరత కారణంగా కావేరి నదీ జలాల పంపిణీపై వివాదం ఉండటమే అందుకు తగిన ఉదాహరణ.
- అనేక అంతర్-రాష్ట్ర జల వివాదాలు స్వాతంత్ర్యం తర్వాత రూపొందించబడిన చారిత్రక ఒప్పందాలకు సంబంధించినవి. 1966లో రాష్ట్రాల పునర్వ్యవస్థీకరణ తర్వాత ఆనకట్టలు మరియు కాలువల నిర్మాణం కారణంగా పంజాబ్ మరియు హర్యానాల మధ్య రావి-బియాస్ నది వివాదం తలెత్తింది.
- పారిశ్రామిక వినియోగం మరియు వ్యవసాయ నీటిపారుదలతో సహా నీటి కోసం పోటీ డిమాండ్ల కారణంగా రాష్ట్రాలు తమ అవసరాల కోసం పోటీ పడటం వలన విభేదాలు ప్రధానంగా తలెత్తుతాయి. సాగునీరు, తాగునీటి అవసరాలకు నీటి కేటాయింపులకు సంబంధించి కర్ణాటక, ఆంధ్రప్రదేశ్ మధ్య కృష్ణానది వివాదం నడుస్తోంది.
- భారతదేశంలో నీటి వివాదాలు తరచుగా రాజకీయ కారకాలు మరియు ప్రాంతీయ ఆకాంక్షలు, ఎన్నికల పరిశీలనలు మరియు నీటి వనరులపై తమ హక్కుల గురించి రాష్ట్రాల అవగాహనలతో సహా పరిగణనల ద్వారా ప్రభావితమవుతాయి. ఉదాహరణకు, కర్ణాటక మరియు మహారాష్ట్రల మధ్య కృష్ణా నదీ జలాల భాగస్వామ్యం వివిధ వాటాదారుల నుండి రాజకీయ పరిశీలనలు మరియు నిరసనలను చూసింది.
- నదులపై ఆనకట్టలు మరియు నీటిపారుదల ప్రాజెక్టుల నిర్మాణం వంటి మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి దిగువ నీటి ప్రవాహాన్ని ప్రభావితం చేస్తుంది, ఇది నీటి కేటాయింపుపై వివాదాలకు దారి తీస్తుంది. ఉదాహరణకు, ఒడిశా మరియు ఛత్తీస్గఢ్ మధ్య మహానది నది వివాదంలో, ఛత్తీస్గఢ్ ద్వారా ఆనకట్టల నిర్మాణం ఫలితంగా ఒడిశాకు నీటి ప్రవాహం తగ్గింది.

భారతదేశంలోని అంతర్-రాష్ట్ర నీటి వివాదాల కోసం ప్రస్తుత యంత్రాంగం

- భారతదేశంలో, నీటి వివాదాల పరిష్కారం ఇంటర్-స్టేట్ వాటర్ వివాదాల చట్టం, 1956 ద్వారా నిర్వహించబడుతుంది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఏదైనా నీటి వివాదానికి సంబంధించి కేంద్ర ప్రభుత్వానికి అభ్యర్థన చేయవచ్చని చట్టం పేర్కొంది. జలవివాదాన్ని చర్చల ద్వారా పరిష్కరించుకోలేమని భావించిన కేంద్ర ప్రభుత్వం, జలవివాదాల పరిష్కారానికి జల వివాదాల ట్రిబ్యునల్‌ను ఏర్పాటు చేస్తుంది. ఈ చట్టం 2002లో సవరించబడింది, జల వివాదాల ట్రిబ్యునల్‌ను ఏర్పాటు చేయడానికి ఒక సంవత్సరం కాలపరిమితిని మరియు నిర్ణయం ఇవ్వడానికి 3 సంవత్సరాల కాలపరిమితిని తప్పనిసరి చేసింది.

అంతర్ రాష్ట్ర జల వివాద ట్రిబ్యునల్స్

- ప్రభుత్వం, అంతర్రాష్ట్ర నదీ జలాల వివాదాల చట్టం, 1956 ప్రకారం పాక్షిక-న్యాయ సంస్థలను, అంటే అంతర్-రాష్ట్ర నదీ జలాల ట్రిబ్యునల్‌లను ఏర్పాటు చేసింది. ఈ ట్రిబ్యునల్‌లు వివాదాస్పద రాష్ట్రాల మధ్య నీటి వనరుల కేటాయింపుపై తీర్పు ఇవ్వడం మరియు కట్టుబడి నిర్ణయానికి అందించడం ఈ చట్టం లక్ష్యం.
- ట్రిబ్యునల్‌లో భారత ప్రధాన న్యాయమూర్తి నామినేట్ చేసిన ఒక ఛైర్మన్ మరియు ఇద్దరు ఇతర సభ్యులు, సుప్రీంకోర్టు లేదా హైకోర్టు న్యాయమూర్తులుగా ఉంటారు. కేంద్ర ప్రభుత్వం, ట్రిబ్యునల్‌తో సంప్రదింపులు జరిపి, తన ముందున్న విచారణలో ట్రిబ్యునల్‌కు సలహా ఇవ్వడానికి ఇద్దరు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ మంది వ్యక్తులను మదింపుదారులుగా నియమించవచ్చు.

అంతర్ రాష్ట్ర నదీ జలాల వివాదాల (సవరణ) బిల్లు, 2017

- అంతర్ రాష్ట్ర నదీ జలాల వివాదాల (సవరణ) బిల్లు, 2017ను మార్చి 2017లో లోక్‌సభలో ప్రస్తుతమున్న అంతర్-రాష్ట్ర నదీ జలాల వివాదాల చట్టం, 1956ను సవరించింది.
- ప్రతి నీటి వివాదానికి ప్రత్యేక ట్రిబ్యునల్‌ను ఏర్పాటు చేయడానికి శాశ్వత స్థాపన, కార్యాలయం మరియు మౌలిక సదుపాయాలతో ఒకే ట్రిబ్యునల్‌ను ఏర్పాటు చేయాలని బిల్లు లక్ష్యంగా పెట్టుకుంది, ఇది నిరంతరం సమయం తీసుకునే ప్రక్రియ.
- ప్రతిపాదిత బిల్లు గరిష్టంగా ఏడాది ఆరు నెలల వ్యవధిలో సామరస్యంగా అంతర్రాష్ట్ర జల వివాదాలను పరిష్కరించేందుకు కేంద్ర ప్రభుత్వం వివాద పరిష్కార కమిటీ (DRC)ని ఏర్పాటు చేస్తుంది.
- చర్చల పరిష్కారానికి ప్రయత్నించిన తర్వాత ఏదైనా వివాదం దాని తీర్పు కోసం ట్రిబ్యునల్‌కు సూచించబడుతుంది. ట్రిబ్యునల్ బెంచ్ నిర్ణయమే అంతిమమైనది మరియు వివాదంలో పాల్గొన్న పక్షాలపై కట్టుబడి ఉంటుంది.
- ప్రతి నదీ పరీవాహక ప్రాంతానికి జాతీయ స్థాయిలో పారదర్శక సమాచార సేకరణ వ్యవస్థ మరియు డేటా బ్యాంక్ మరియు సమాచార వ్యవస్థను నిర్వహించడానికి ఒకే ఏజెన్సీని కూడా బిల్లు అందిస్తుంది.
- బిల్లు పరిశీలన కోసం జలవనరులపై పార్లమెంటరీ స్టాండింగ్ కమిటీకి పంపబడుతుంది, ఇది బిల్లుపై తన సిఫార్సును సమర్పించి, తదనుగుణంగా, మంత్రిత్వ శాఖ అంతర్-రాష్ట్ర నదీ జలాల వివాదాల (సవరణ) 2017 బిల్లుకు అధికారిక సవరణల కోసం ముసాయిదా క్యాబినెట్ నోట్‌ను సిద్ధం చేసింది.

ట్రైబ్యునళ్ల గురించి

భారతదేశంలో అంతర్రాష్ట్రాల నదీ వివాదాల ను పరిష్కరించడానికి ఈ ట్రైబ్యునళ్లను ఏర్పాటు చేస్తారు. మొట్టమొదటి జలవివాదాల ట్రైబ్యునల్ 1969లో R.S బచావత్ అధ్యక్షతన కృష్ణ ట్రైబ్యునల్ ఏర్పాటుచేశారు

పదేపదే తలెత్తుతున్న అంతర్రాష్ట్ర జల వివాదాల పరిష్కారానికి పటిష్టమైన ఫ్రేమ్ వర్క్ అవసరం ఎంతైనా ఉంది. ప్రభుత్వం తగిన చర్యలు తీసుకోకపోతే అసమాన నీటి పంపిణీ సమస్య వలన నీటి వివాదాలు పెరుగుతాయి. ప్రభుత్వం వివాద పరిష్కార యంత్రాంగాన్ని క్రమబద్ధీకరించి సత్వర పరిష్కారాలు జరిగేలా చూడాలి. నదీ జలాలపై న్యాయ, పరిపాలన, రాజ్యాంగ, రాజకీయ అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకుని వాటి డేటాను సేకరించేందుకు ట్రిబ్యునళ్లు, ఏజెన్సీలను ఏర్పాటు చేయాలనే ప్రతిపాదనను కేంద్రం తెరపైకి తెచ్చింది. అంతర్రాష్ట్ర జలవివాదాల వలన మన దేశ సమాఖ్య విధానానికి ఆటంకం కలిగిస్తుంది మరియు మిగిలిన జాతీయ సమస్యల కంటే పెద్దగా చేసి చూపిస్తుంది.

Adda247 తెలుగు